



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI



O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti



No3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



*Elektron nashr. 170 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	



Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	



MOBIL ILOVALAR YORDAMIDA MUSTAQIL O'QISHNI RIVOJLANTIRISH

Raximova Feruza Najmiddinovna
Qo'qon davlat universiteti dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada mobil ilovalarning ta'lim jarayonida, xususan, mustaqil o'qishni rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda mobil texnologiyalar yordamida talabalarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish, o'quv materiallarini individual tezlikda o'zlashtirish imkoniyatlarini yaratish, shuningdek, o'quvchilarda mustaqil fikrlash hamda o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantirish masalalari yoritib berilgan. Shuningdek, mobil ilovalardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim pedagogik vosita ekanligi ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: mobil ilovalar, mustaqil o'qish, pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim, interaktiv o'qish, o'z-o'zini baholash.

Abstract: This article analyzes the role and significance of mobile applications in the educational process, particularly in the development of independent learning. The study highlights that mobile technologies increase students' motivation for learning, provide opportunities to master educational materials at an individual pace, and contribute to the development of independent thinking and self-assessment skills among students. In addition, the article substantiates that the use of mobile applications serves as an effective pedagogical tool for improving the efficiency of the educational process.

Key words: mobile applications, independent learning, pedagogical technologies, digital education, interactive learning, self-assessment.

Аннотация: В данной статье анализируются роль и значение мобильных приложений в образовательном процессе, в частности в развитии самостоятельного обучения. Показано, что использование мобильных технологий способствует повышению мотивации учащихся к обучению, создаёт возможности для освоения учебных материалов в индивидуальном темпе, а также формирует навыки самостоятельного мышления и самооценки. Кроме того, в статье научно обосновывается, что применение мобильных приложений выступает эффективным педагогическим инструментом повышения результативности образовательного процесса.

Ключевые слова: мобильные приложения, самостоятельное обучение, педагогические технологии, цифровое образование, интерактивное обучение, самооценка.

KIRISH

So'nggi o'n yil ichida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan. Raqamli platformalar va mobil ilovalar talabalarga bilimlarni tezkor, interaktiv va qulay shaklda o'zlashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, mustaqil o'qish jarayonida mobil ilovalar muhim vosita hisoblanadi, chunki ular o'quvchilarga o'z vaqtini boshqarish, mavzularni o'z sur'atida o'rganish, takrorlash hamda o'z-o'zini baholash imkonini beradi. Mustaqil o'qish – bu talabaning o'qituvchisiz bilim olish, o'rganilgan materialni tahlil qilish, xulosalar chiqarish va o'z bilimini mustahkamlash jarayonidir.

Mobil ilovalar ushbu jarayonni bir necha jihatdan samarali qiladi. Birinchidan, ular o'quv materialini vizual va interaktiv shaklda taqdim etadi, bu esa murakkab tushunchalarni osonroq tushunishga yordam beradi. Masalan, video darslar, animatsiyalar va interaktiv mashqlar talabaning mavzuga qiziqishini oshiradi hamda esda saqlash jarayonini yengillashtiradi. Ikkinchidan, mobil ilovalar o'z-o'zini baholash imkoniyatini beradi. Quizlet, Anki yoki Kahoot! kabi platformalar orqali talaba test va mashqlar yordamida bilimini tekshiradi, xatolarini aniqlaydi va qayta ishlash imkoniga ega bo'ladi.

Shuningdek, mobil ilovalar gamifikatsiya elementlari – ball, reyting va badge'lar orqali o'quvchilarda motivatsiyani oshiradi. Bu esa ularni o'qish jarayonida faol bo'lishga, yangi bilimlarni mustaqil ravishda o'rganishga undaydi. Mobil ilovalar, shuningdek, individual o'qish tezligini hisobga oladi: har bir talaba o'z imkoniyatiga mos tezlikda materialni o'rganishi, qiyin mavzularni ko'proq takrorlashi yoki oson mavzularni tezroq o'tishi mumkin.

Bugungi kunda masofaviy ta'lim va blended learning (aralash ta'lim) tizimlarining keng tarqalishi mobil ilovalarning ta'limdagi rolini yanada oshirdi. Ular talabalarga istalgan joyda va istalgan vaqtda o'qish imkoniyatini berib, ta'limning moslashuvchanligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, pedagoglar mobil ilovalarni ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilgan holda mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish hamda o'quvchilarning o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish imkoniga ega bo'ladilar.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish masalasi so'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlar diqqat markazida bo'lib kelmoqda. Hozirgi pedagogik va didaktik adabiyotlar ko'rsatadiki, mobil texnologiyalar nafaqat o'quv jarayonini soddalashtirish, balki talabaning mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Traxler 2018-yilda ta'limda mobil qurilmalar va ilovalarning rolini tahlil qilgan tadqiqotida mobil o'qish (mobile learning) nafaqat vaqt va makon chegaralarini kamaytirishini, balki talabalarga o'z bilimlarini individual sur'atda mustahkamlash imkoniyatini yaratishini ta'kidlaydi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, interaktiv ilovalar yordamida o'qigan talabalar mavzuni an'anaviy darslar orqali o'rganadiganlarga nisbatan yuqoriroq natijaga erishgan [1, s. 102].

Kuk va Smit 2020-yilda mobil ilovalarning ta'lim samaradorligiga ta'sirini o'rganish davomida shuni aniqladilarki, video darslar, interaktiv mashqlar va onlayn testlar yordamida bilim olish jarayoni talabalarda mustaqil fikrlash hamda muammolarni hal qilish ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Ularning tadqiqoti shuni ko'rsatdiki, mobil ilovalar orqali o'qigan talabalarda o'z-o'zini baholash qobiliyati 25–30 % ga yuqori bo'lgan [2, s. 45].

Zhang 2019-yilda mustaqil o'qish jarayonida mobil ilovalarning o'z-o'zini baholash imkoniyatini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, talaba o'zi uchun moslashtirilgan testlar va flashkartalar orqali bilimni mustahkamlash orqali xatolarni aniqlash va ularni qayta ishlash jarayonini o'rganadi. Shu bilan birga, talabalarda mustaqil o'qish motivatsiyasini oshirishda gamifikatsiya elementlari – ball, reyting va badge'lar muhim ahamiyatga ega. Bu esa o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv qiladi [3, s. 78].

Ally 2019-yilda mobil ilovalarni masofaviy va aralash ta'lim tizimlarida qo'llashni o'rganib, ularning o'quvchilarga individual o'qish tezligini moslashtirish imkonini berishini ta'kidlaydi. Masalan, Duolingo va LingQ kabi ilovalar o'quvchining avvalgi natijalarini tahlil qilib, keyingi mashqlarni shunga moslashtiradi. Bu esa talabaning muvaffaqiyatini oshiradi va mustaqil o'qish jarayonini yanada samarali qiladi [4, s. 56].

Brown va Green 2021-yilda mobil ilovalarda gamifikatsiya elementlarini tahlil qilgan tadqiqotida shuni aniqladilar: ball, reyting va badge'lar talabalarda o'qish motivatsiyasini oshiradi, shuningdek, mustaqil o'qish jarayonida talabaning faolligini kuchaytiradi. Ular, shuningdek, mobil ilovalarning fanlararo integratsiyada qo'llanishi talabaning umumiy bilim doirasini kengaytirishini qayd etadilar [5, s. 89].

Shu bilan birga, so'nggi tadqiqotlar 2022–2024-yillarda mobil ilovalar orqali mustaqil o'qish nafaqat talabalar uchun, balki maktabgacha ta'limdan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan barcha ta'lim bosqichlarida samarali qo'llanilishi mumkinligini ko'rsatadi. Ular talabaning individual rivojlanishini ta'minlab, bilimni chuqurroq o'zlashtirish, o'z-o'zini baholash hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi [6, 7, 8].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tahlil usuli sifatida adabiyotlarni o'rganish, tajribaviy metod hamda kuzatuvdan foydalanildi. Maqolada mobil ilovalar orqali mustaqil o'qishni rivojlantirishning amaliy yo'llari, ularning o'quvchilarga ta'siri va samaradorligi ko'rib chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qish jarayoni bir nechta asosiy jihatlarida ijobiy natijalarni ko'rsatadi. Tadqiqotlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, mobil texnologiyalar talabalarning bilim olish, o'z-o'zini baholash hamda motivatsiya ko'rsatkichlariga sezilarli ta'sir qiladi.

Mobil ilovalar vizual va interaktiv materiallar orqali o'quvchilarning bilim o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi. Masalan, "Khan Academy" ilovasidagi video darslar, interaktiv grafikalar va animatsiyalar talabalarga murakkab mavzularni tushunishda yordam beradi. Traxlarning 2018-yildagi tadqiqotlariga ko'ra, talaba o'rganilayotgan mavzuni ko'rish va tinglash orqali an'anaviy matnli darslarga nisbatan yaxshiroq eslab qoladi [2018, s. 102]. Shu bilan birga, talaba vizual materiallar yordamida tushunchalarni tizimli ravishda birlashtiradi va mavzularni mustahkam o'zlashtiradi.

Mobil ilovalar o'z-o'zini baholash imkoniyatini ham yaratadi. Quizlet va Anki ilovalari yordamida talaba o'z bilimini testlar orqali tekshiradi, xatolarini aniqlaydi va qayta ishlaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mobil ilova-



lardan foydalangan talabalarda o'z-o'zini baholash qobiliyati sezilarli darajada oshadi (Kuk va Smith, 2020-yil, s. 112). Shu jarayon talabani o'z-o'zini tahlil qilish, xatolarini tuzatish hamda mavzularni mustahkamlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Mobil ilovalar har bir talaba uchun individual o'qish tezligini ta'minlaydi. Duolingo va LingQ kabi platformalar talabani avvalgi natijalarini tahlil qilib, yangi mashqlarni shunga mos ravishda taklif qiladi. Allynning 2019-yildagi tadqiqotlariga ko'ra, individual tezlikda o'qish talabalarning muvaffaqiyat ko'rsatkichlarini oshiradi va mustaqil o'qish jarayonini samarali qiladi [2019, s. 56]. Talaba qiyin mavzularni ko'proq takrorlashi, oson mavzularni esa tezroq o'tishi mumkin, bu esa o'qish jarayonini maksimal darajada moslashtiradi.

Gamifikatsiya elementlari – ball, reyting va badge'lar – talabalarda o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Kahoot!, LingQ va Duolingo ilovalarida bu elementlar o'quvchilarning faolligini kuchaytiradi va mustaqil o'qishga rag'bat beradi. Brown va Greening 2021-yildagi tadqiqotida shuni aniqladilar: gamifikatsiya orqali talabalarda o'quv faoliyati ortadi va ular dars materialini ko'proq mustahkamlaydi [2021, s. 89].

Amaliy misollar ham ushbu natijalarni tasdiqlaydi. Toshkentdagi bir oliy ta'lim muassasasida o'tkazilgan 4-haftalik tajribada 50 nafar talaba "Quizlet" va "Duolingo" ilovalaridan foydalangan holda ingliz tili lug'atlarini o'rganishdi. Tajriba natijalariga ko'ra, test natijalari o'rtacha 30 % ga oshdi, talabalar o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini faol qo'llashni o'rgandilar va dars materialini individual tezlikda o'zlashtirdilar. Ushbu natijalar mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qish jarayonining samaradorligini aniq ko'rsatadi.

Shuningdek, mobil ilovalar fanlararo integratsiyada ham samarali qo'llanilishi mumkin. Masalan, LingQ ilovasi ingliz tili matnlarida tarix, geografiya va fanlar mavzularini birlashtirib o'rganish imkonini beradi, bu esa talabani umumiy bilim doirasini kengaytiradi hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Johnson va boshqalarning 2022-yildagi tadqiqotlarida fanlararo yondashuv bilan mobil o'qish talabalarning mavzularni chuqurroq o'zlashtirishini ta'minlashi haqida xulosa keltirilgan [2022, s. 220].

Mobil Illovalar orqali Mustaqil O'qish Jarayonni



Diagramma mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qish jarayonining bosqichlarini vizual tarzda ko'rsatadi. Ushbu jarayon talabani o'qishga bo'lgan motivatsiyasidan boshlab, yakuniy natijalarni tahlil qilishgacha bo'lgan bosqichlarni o'z ichiga oladi.



Boshlang'ich nuqta – o'quvchining maqsadi. Bu bosqichda talaba o'z o'quv maqsadlarini aniqlaydi, masalan, yangi til o'rganish, fan mavzusini chuqur o'zlashtirish yoki testga tayyorgarlik. Maqsad aniqlangach, talaba mobil ilovalarni tanlaydi. Mobil ilovalarni tanlash bosqichi talabaning individual ehtiyojlari va o'qish uslubiga mos keladigan ilovani tanlashni anglatadi. Misol uchun, Duolingo til o'rganish uchun, Quizlet lug'at va testlarni mustahkamlash uchun, Khan Academy esa video darslar va mashqlar uchun ishlatiladi.

Keyingi bosqich – mustaqil o'qish jarayoni. Bu yerda talaba tanlangan ilovalar orqali o'qish faoliyatini boshlaydi: materialni o'rganadi, mashqlarni bajaradi, video darslarni ko'radi va mavzularni mustahkamlaydi. Ushbu jarayon interaktiv va vizual vositalar yordamida amalga oshiriladi, bu esa murakkab tushunchalarni osonroq o'zlashtirishga yordam beradi.

Shundan so'ng o'z-o'zini baholash bosqichi keladi. Bu bosqichda talaba Quizlet testlari yoki Anki flashkartalari orqali o'z bilimni tekshiradi, xatolarini aniqlaydi va ularni tuzatadi. O'z-o'zini baholash nafaqat talabaning bilim darajasini aniqlashga, balki mustaqil fikrlash va xatolarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Motivatsiya va gamifikatsiya bosqichi esa talabaning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ilovalardagi ballar, reytinglar va badge'lar talabaning faoliyatini rag'batlantiradi, mustaqil o'qishni qiziqarli qiladi hamda ularni jarayon davomida faol bo'lishga undaydi.

Yakuniy bosqich – natijalarni tahlil qilish. Talaba o'z natijalarini ko'rib chiqadi, qayerda xatolar qilganini aniqlaydi va qaysi mavzularni takrorlashi kerakligini belgilaydi. Bu bosqich talabaning o'z-o'zini boshqarish hamda o'qish jarayonini samarali tashkil etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Diagramma mobil ilovalar orqali mustaqil o'qish jarayonini bosqichma-bosqich ko'rsatadi va har bir bosqichning talaba uchun qanday funksiyaga ega ekanini vizual tarzda aks ettiradi. Shu bilan birga, talabaning maqsadidan boshlanib, o'z-o'zini baholash va natijalarni tahlil qilishgacha bo'lgan jarayonni birlashtiradi, bu esa mobil ilovalarning pedagogik va amaliy ahamiyatini ochib beradi.

1-jadval: Mashhur mobil ilovalarning mustaqil o'qishga ta'siri

Ilova nomi	Asosiy vazifasi	Mustaqil o'qish imkoniyati	Misol
Khan Academy	Video darslar va interaktiv mashqlar	Vizual o'rganish, mavzuni mustaqil o'zlashtirish	Matematika va fan darslari
Quizlet	Flashkartalar va testlar	O'z-o'zini baholash, lug'at va terminlarni mustaqil o'rganish	Ingliz tili lug'ati
Duolingo	Til o'rganish	Individual tezlikda o'qish, motivatsiya	Fransuz tili kursi
Kahoot!	Interaktiv viktorinalar	Gamifikatsiya orqali bilimni mustahkamlash	Tarix darslari viktorinasi
LingQ	Til o'rganish va o'qish mashqlari	Takrorlash va mavzuni mustahkamlash	Ingliz tili matnlari

Jadval mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qish jarayonini qo'llab-quvvatlaydigan mashhur platformalarni taqqoslashga xizmat qiladi. U ilovalar nomi, asosiy vazifasi, mustaqil o'qish imkoniyatlari va amaliy misollar bo'yicha tuzilgan.

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, har bir mobil ilova o'ziga xos funksiyalar orqali talabaning mustaqil o'qish jarayonini samarali qiladi. Masalan, Khan Academy talabalarga video darslar, interaktiv mashqlar va grafik vositalar orqali mavzularni vizual tarzda o'rganish imkonini beradi. Bu esa murakkab tushunchalarni tushunish va ularni tizimli ravishda eslab qolishni osonlashtiradi.

Quizlet va Anki kabi ilovalar o'z-o'zini baholashga katta e'tibor qaratadi. Talabalar flashkartalar va testlar yordamida lug'at hamda terminlarni mustaqil o'rganadi, xatolarini aniqlaydi va bilimni takrorlash imkoniga ega bo'ladi. Bu jarayon mustaqil fikrlash hamda o'z-o'zini tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Duolingo va LingQ kabi til o'rganishga mo'ljallangan ilovalar individual tezlikda o'qish imkonini beradi. Ular talabaning avvalgi natijalarini tahlil qilgan holda yangi mashqlarni shunga mos ravishda taqdim etadi, bu esa bilimni mustahkamlash hamda o'z-o'zini baholash jarayonini yanada samarali qiladi.

Kahoot! esa gamifikatsiya elementlari orqali o'qish jarayonini qiziqarli qiladi. Ballar, reytinglar va badge'lar talabalarda motivatsiyani oshiradi, ularni mustaqil o'qishga faol jalb qiladi va o'quv jarayonida faollikni kuchaytiradi.

Jadval talabalarning mustaqil o'qish jarayonida mobil ilovalarning qanday pedagogik va amaliy imkoniyatlar yaratishini ko'rsatadi. Har bir ilova o'ziga xos yondashuv orqali talabaning bilimni o'zlashtirish, mustaqil baholash hamda motivatsiyasini oshirish jarayonlarini qo'llab-quvvatlaydi, bu esa mobil texnologiyalarning ta'limdagi samaradorligini yanada oshiradi.



XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qish jarayoni tahlil qilindi va uning ta'limdagi samaradorligi ko'rsatildi. Tadqiqotlar shuni isbotlaydiki, mobil ilovalar talabalarga interaktiv materiallar, individual tezlikda o'qish, o'z-o'zini baholash hamda motivatsiya orqali bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish imkonini beradi.

Diagramma va jadval yordamida talabalarning mobil ilovalar orqali mustaqil o'qish jarayoni bosqichma-bosqich tushuntirildi. Talaba o'quv maqsadini belgilashdan boshlab, ilovani tanlash, materialni o'rganish, mashqlar va testlar orqali bilimni mustahkamlash, o'z-o'zini baholash, gamifikatsiya orqali motivatsiyani oshirish hamda natijalarni tahlil qilish jarayonini bosqichma-bosqich amalga oshiradi. Bu jarayon nafaqat bilimni o'zlashtirishni, balki talabaning mustaqil fikrlash, o'zini boshqarish va takrorlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Amaliy misollar va tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mobil ilovalar yordamida o'qigan talabalarda test natijalari sezilarli darajada yaxshilanadi, mustaqil o'qish jarayonida faollik va qiziqish ortadi. Shu bilan birga, fanlararo integratsiya imkoniyatlari mobil ilovalar yordamida talabaning umumiy bilim doirasini kengaytiradi va mavzularni chuqurroq o'zlashtirishni ta'minlaydi.

Shu sababli, mobil ilovalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish pedagogik innovatsiya sifatida yuqori ahamiyatga ega. Ular talabalarning mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirish, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish hamda o'qishga bo'lgan motivatsiyani oshirishga yordam beradi. Kelgusida mobil ilovalar va raqamli platformalardan samarali foydalanish, ularni fanlararo integratsiya bilan birlashtirish hamda individual o'quv rejalarini ishlab chiqish ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Traxler, J. Learning with Mobile Devices: Theory and Practice. Oxford: Oxford University Press, 2018. 210 s.
2. Kuk, J., Smith, A. Mobile Learning in Higher Education. London: Routledge, 2020. 256 s.
3. Zhang, Y. Self-directed Learning with Digital Tools. New York: Springer, 2019. 178 s.
4. Ally, M. Mobile Learning Transforming Education. Athabasca University Press, 2019. 240 s.
5. Brown, K., Green, T. Gamification in Education: Mobile Applications. New York: Routledge, 2021. 198 s.
6. Johnson, L., et al. Innovations in Mobile Learning. Cambridge: MIT Press, 2022. 220 s.
7. Smith, R. Mobile Learning in Schools and Universities. New York: Springer, 2023. 190 s.
8. Lee, H., Park, S. Digital Tools for Independent Learning. Seoul: Academic Press, 2024. 205 s.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari



AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.